

Vägledning för svenska naturtyper
i habitatdirektivets bilaga 1
NV-04493-11
Beslutad: November 2011

Stora vikar och sund

Stora grunda vikar och sund

Large shallow inlets and bays

EU-kod: 1160

Länk: Gemensam text (namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#2

BESÖK: STOCKHOLM - VALHALLAVÄGEN 195
ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB
KIRUNA – KASERNGATAN 14
POST: 106 48 STOCKHOLM
TEL: 08-698 10 00
FAX: 08-698 14 80
E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE
INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Beskrivning av naturtypen

Länk: Gemensam text (beskrivning av naturtypen)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#2](#)

Utdrag ur EU:s tolkningsmanual

Large indentations of the coast where, in contrast to estuaries, the influence of freshwater is generally limited. These shallow 13 indentations are generally sheltered from wave action and contain a great diversity of sediments and substrates with a well developed zonation of benthic communities. These communities have generally a high biodiversity. The limit of shallow water is sometimes defined by the distribution of the *Zosteretea* and *Potametea* associations.

Several physiographic types may be included under this category providing the water is shallow over a major part of the area: embayments, fjards, rias and voes.

Svensk tolkning av definitionen

Stora grunda vikar och sund med begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska växt- och djursamhällen. Gränsen för grunt vatten kan ofta definieras genom närvaro av ålgräs- eller natesamhällen. Vissa delar kan dock vara utan vegetation och djupare.

Vikarna är normalt större än 25 ha

Avgränsning mot land går vid medelvattenståndet.

Muddring kan ha förekommit i habitatet.

Kommentarer

Naturtypen är komplex och kan innehålla delar av naturtyperna 1110, 1140, 1170, 1610 och 1620. Vikarna utgör en varierande livsmiljö för många organismer, inte minst bentiska växter och djur.

Gränsdragning mot andra naturtyper

- Avgränsning mot land går vid medelvattenståndet.
- Smala Östersjövikar (1650) har en undervattenströskel och övervägande delen av viken vanligen djupare än 4 meter. Smala Östersjövikars form kan variera men dess längd bör dock vara betydligt större än dess bredd.
- Laguner (1150) har ett maximalt djup och en areal som är mindre än vikar och sund (1160). Därtill har Laguner (1150) tröskel samt en lägre vattenomsättning än vikar och sund (1160).
- Inflytande av sötvatten från vattendrag är större i estuarier (1130).

- Sandbankar (1110), blottade ler- och sandbottnar (1140), laguner (1150), rev (1170), åsöar i Östersjön (1610) och skär i Östersjön (1620) har företräde framför vikar och sund (1160).

Viktiga strukturer och funktioner

- God vattenkvalitet
- Naturlig vattenomsättning
- Naturlig variation av bottensediment
- Artrik vegetation
- Naturlig artsammansättning

Typiska och karakteristiska arter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	K-art	T-art	Grupp	Region
Kärlväxter					
<i>Ceratophyllum demersum</i>	hornsärv		T-art		B
<i>Isoëtes lacustris</i>	styvt braxengräs		T-art		B
<i>Lemna trisulca</i>	korsandmat		T-art		B
<i>Myriophyllum sibiricum</i>	knoppslinga		T-art		B
<i>Myriophyllum spicatum</i>	axslinga		T-art		B, K
<i>Myriophyllum verticillatum</i>	kransslinga		T-art		B
<i>Najas marina</i>	havsnajas		T-art		B, K
<i>Potamogeton pectinatus</i>	borstnate	K-art	T-art		B
<i>Potamogeton perfoliatus</i>	ålnate	K-art	T-art		B
<i>Potamogeton praelongus</i>	långnate	K-art			
<i>Potamogeton pusillus</i>	spädnate		T-art		B
<i>Potamogeton vaginatus</i>	slidnate		T-art		B
<i>Ranunculus circinatus</i>	hjulmöja		T-art		B, K
<i>Ranunculus peltatus</i> ssp. <i>baudotii</i>	vitstjälksmöja	K-art	T-art		B
<i>Ruppia cirrhosa</i>	skruvnating		T-art		B, K
<i>Ruppia maritima</i>	hårnating	K-art	T-art		B, K
<i>Zannichellia palustris</i>	hårsärvar		T-art		B, K
<i>Zostera marina</i>	bandtång	K-art	T-art		B, K
Alger					
<i>Chara aspera</i>	borststräfsse	K-art	T-art		B, K
<i>Chara baltica</i>	grönsträfsse	K-art			
<i>Chara canescens</i>	hårsträfsse	K-art	T-art		B, K
<i>Chara tomentosa</i>	rödsträfsse		T-art		B, K
<i>Cladophora rupestris</i>	bergsborsting		T-art		B, K
<i>Coccotylus truncatus</i>	ishavs rödblåd		T-art		B, K
<i>Fucus serratus</i>	sågtång		T-art		B, K
<i>Fucus vesiculosus</i>	blåstång		T-art		B, K

NATURVÅRDSVERKET 2011
VÄGLEDNING FÖR 1160 STORA VIKAR OCH SUND

<i>Furcellaria lumbricalis</i>	kräkel	T-art	B, K
<i>Phyllophora pseudoceranoïdes</i>	blåtonat rödblad	T-art	B, K
<i>Sphacelaria arctica</i>	ishavstofs	T-art	B, K
<i>Tolypella nidifica</i>	havsrufse	K-art	
Fåglar			
<i>Anas acuta</i>	stjärtand	T-art	B
<i>Anas penelope</i>	bläsand	T-art	B
<i>Cygnus olor</i>	knölsvan	T-art	B, K
<i>Sterna hirundo</i>	fisktärna	T-art	B, K
<i>Sterna paradisaea</i>	silvertärna	T-art	B, K
<i>Tadorna tadorna</i>	gravand	T-art	B, K
Fiskar			
<i>Abramis bjoerkna</i>	björkna	T-art	B, K
<i>Alburnus alburnus</i>	löja	T-art	B, K
<i>Anguilla anguilla</i>	ål	T-art	B, K
<i>Ctenolabrus rupestris</i>	stensnultra	T-art	B, K
<i>Esox lucius</i>	gädda	T-art	B, K
<i>Gadus morhua</i> juv	torsk	T-art	B, K
<i>Gasterosteus aculeatus</i>	storspigg	T-art	B, K
<i>Gobius niger</i>	svart smörbult	T-art	B, K
<i>Gymnocephalus cernuus</i>	gärs	T-art	B, K
<i>Hippoglossoides platessoides</i>	lerskädda	T-art	B, K
<i>Myoxocephalus scorpius</i>	rötsimpa	T-art	B, K
<i>Perca fluviatilis</i>	abborre	T-art	B, K
<i>Platichthys flesus</i>	skrubbskädda	K-art	T-art
<i>Pleuronectes platessa</i>	rödspotta	T-art	B, K
<i>Pomatoschistus minutus</i>	sandstubb	K-art	T-art
<i>Psetta maxima</i>	piggvar	T-art	B, K
<i>Salmo trutta</i>	öring	T-art	B, K
<i>Symphodus melops</i>	skärsnultra	T-art	B, K
<i>Zoarces viviparus</i>	tånglake	T-art	B, K
Blötdjur			
<i>Aeolidiella glauca</i>		T-art	B, K
<i>Mytilus edulis</i>	blåmussla	T-art	B, K
<i>Ostrea edulis</i>	ostron	T-art	B, K
<i>Rissoa membranacea</i>	större band- tångsnäcka	T-art	B, K
Kräftdjur			
<i>Carcinus maenas</i>	strandkrabba	T-art	B, K
<i>Macropodia rostrata</i>	spindelkrabba	T-art	B, K
<i>Palaemon adspersus</i>	vanlig tånggräka	T-art	B, K
<i>Palaemon elegans</i>	tånggräka	T-art	B, K
<i>Praunus flexuosus</i>		T-art	B, K

Praunus inermis		T-art	B, K
Praunus neglectus		T-art	B, K
Ringmaskar			
Arenicola marina	sandmask	K-art	
Nässeldjur			
Sagartiogeton viduatus	ålgräsros	T-art	B, K

Klassificering enligt andra klassificeringssystem

Klassificeringssystem	Naturtypens motsvarighet
VIN:	Naturtypen behandlas inte.
Kustbiotoper i Norden:	Vidsträckta, grunda vikar (7.8.1.15; 7.8.2.14; 7.8.3.13; 7.8.4.11; 7.8.5.11)
EUNIS:	Lämplig tillhörighet saknas för naturtypen.

Utbredning och förekomst

Länk: Gemensam text (utbredning och förekomst)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
#5

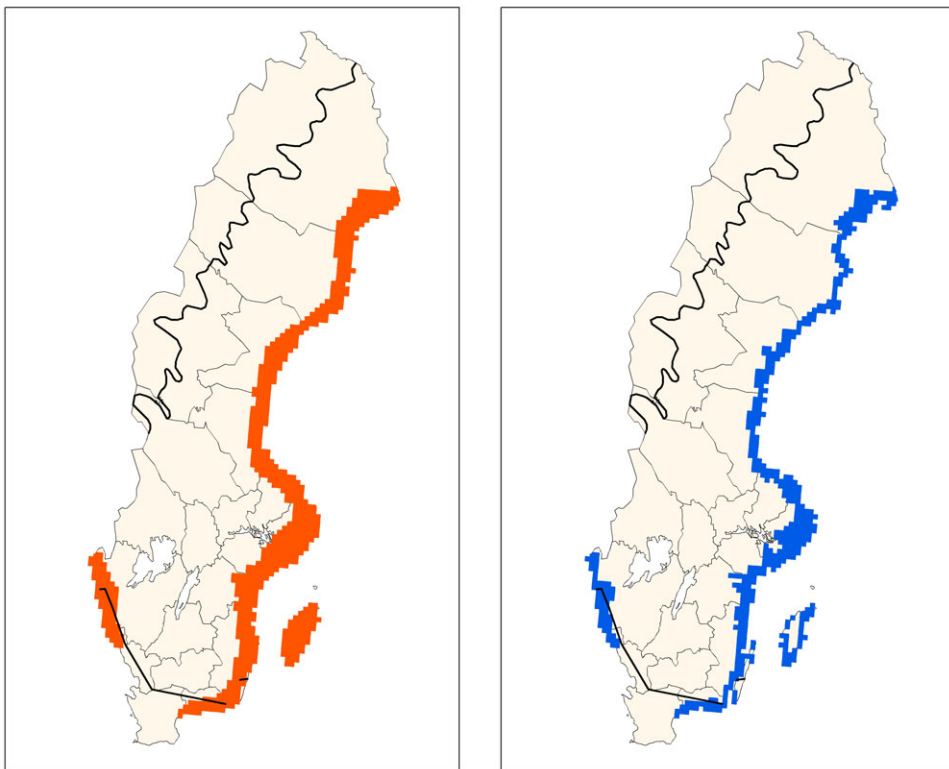
Rapporterad nationell bevarandestatus år 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för naturtypen (st)		75	30	100
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)		68 500	8 600	77 100
Referensvärde (km ²)		68 500	8 600	77 100
Bedömning aktuell status		Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	
Förekomstareal				
Aktuellt värde (km ²)		479	152	631
Referensvärde (km ²)		479	152	631
Bedömning aktuell status		Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	
Kvalitet				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Otillräcklig	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Otillräcklig	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Otillräcklig	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	

Kommentarer till rapporterade uppgifter

Det har förekommit en diskussion om att naturtypen ska delas in i Marin Atlantisk och Marin Baltisk region. På EU:s hemsida står det att vikar och sund (1160) för Sverige tillhör de marina regionerna men all rapportering har skett utifrån boreal och kontinental region.

Två viktiga skäl till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är övergödning och exploatering.

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomstareal (till höger).

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf

#8

Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen.

Naturtypen behöver förekomma i tillräckligt stora arealer samt bestå av artrika bentiska växt- och djursamhällen. Vikar och sund bör uppfylla förutsättningarna att kunna fungera som viktiga reproduktionslokaler för många fiskarter samt bibehålla en mobil epifauna med hög individrikedom och produktivitet.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar.

Vikar och sund förutsätter en naturlig vattenomsättning som inte störs av byggnationer, bryggor etc.

Bottens beskaffenhet förutsätter en naturlig variation av sediment och substrat med stor variation i vegetation.

Konnektivitet inom och mellan områden är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus. Små områden, långa avstånd eller för svåra hinder mellan områdena ger minskad konnektivitet, medan spridningskorridorer lämpliga för arterna ökar konnektiviteten.

Främmande arter ska ej inverka negativt på artsammansättningen och variationen av arter genom ändrade konkurrensförhållanden eller smittspridning.

Gynnsam bevarandestatus förutsätter en icke påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Hotbild

- Övergödning pga. utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar artsammansättningen. Bottnarna täcks av ettåriga fintrådiga alger. Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottnarna.
- Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Fenomenet orsakas av övergödning. Algmattorna ger upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga ämnen, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla.
- Vanliga orsaker till övergödning är avrinningen från land, strandnära skogsavverkningar, läckage av näringsämnen från jordbruk etc.
- Utsläpp av olja och kemikalier kan påverka artsammansättningen.
- Fiske med icke-selektiva redskap samt redskap som skadar bottnar är hot mot den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Muddrings- och dikningsverksamhet kan påverka artsammansättningen.

- Exploatering, bebyggelse, bryggor, båttrafik etc. kan störa livsmiljön för många arter.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad vattentemperatur riskerar att ändra artsammansättningen.
- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för naturtypen sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprovning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Åtgärder som kan minska kväveläckage och erosion från åkermarken är berättigade till EU-stöd. I regioner med miljöstöd för skydds-zoner bör länsstyrelsen uppmana till skydds-zoner på eventuella åkrar i anslutning till naturtypen.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#11](#)

- Naturtypen ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 1.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypen och dess arter är vattenverksamhet, fiskets regelverk och djurskyddsområde.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypens omgivning utöver det som nämns ovan är strandskydd samt skogsbrukets och jordbrukets regelverk.

Bevarandemål, målindikatorer och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#19](#)

På Naturvårdsverkets hemsida om uppföljning i skyddade områden, finns en rapport (6379:2010) om uppföljnings i skyddade områden. Den beskriver arbetet med formulering av mål och användande av målindikatorer för att följa upp målen. Rapporten beskriver det generella arbetet, och uppföljningen i detalj beskrivs i manualer för uppföljning av olika naturtyper. Det finns även manualer för uppfölj-

ning av olika naturtypsgrupper. Där finns information om arbetsmetoder, och exempel på olika målandikatorer.

Det finns bland annat manualer för Hav, för Stränder och sanddyner, för Laguner, grunda och smala vikar, för Flygbildstolkning och för olika artgrupper.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#%3C

Naturtyps- och ekosystemvis litteratur

Naturvårdsverket (2000): Kust- och skärgårdsområden i Sverige. Rapport 5116.

Nordiska Ministerrådet (2001): Kustbiotoper i Norden.

Naturvårdsverket (2006): Sammanställning och analys av kustnära undervattensmiljö (SAKU). Rapport 5591

Naturvårdsverket (2008) Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan. Rapport 5830.

Naturvårdsverket (2009): Manual för uppföljning av skyddade marina miljöer, hav, version 0.3, 2009-10-09.

UK Marine SAC:s Project Marine Monitoring Handbook

Naturtyps- och ekosystemvisa länkar

Greppa näringen:

<http://www.greppa.nu/startsidea.106.14f79cb117833f3e2780001486.html>

HELCOM: <http://www.helcom.fi/>

OSPAR: <http://www.ospar.org/>

Kontaktuppgifter

Mona Johansson

ArtDatabanken

NATURVÅRDSVERKET 2011
VÄGLEDNING FÖR 1160 STORA VIKAR OCH SUND

mona.johansson@artdata.slu.se
018-67 25 48

Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala